

**ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ**

Рев-157/05

Бања Лука, 07.11.2006. год.

Врховни суд Републике Српске у вијећу састављеном од судија Петра Бајића као председника вијећа, Драгослава Лукића, Биљане Томић, Дарка Осмића и Горјане Попадић као чланова вијећа, у правној ствари тужиоца С. Д. сина М., Г., улица П. К. број 68, кога заступа пуномоћник К. Р.Д., адвокат, Г., против тужене С. Д. рођене Б., кћери М., Г., улица П. К. број 68, коју заступа пуномоћник А. И., адвокат, Г., улица М. С. број 8, ради издржавања, одлучујући о ревизији тужиоца, против пресуде Окружног суда у Б. Л. број Гж-2449/02 од 27.04.2004. године, на сједници одржаној дана 07.11.2006. године донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се уважава, пресуда Окружног суда у Б. Л. број Гж-2449/02 од 27.04.2004. године се преиначује у досуђујућем дијелу (став 1. изреке) и суди:

„Жалба тужиоца се уважава и првостепена пресуда Основног суда у Г. број П-279/2000 од 04.09.2002. године се преиначује у досуђујућем дијелу (став 1. изреке) тако што се тужена одбија са захтјевом да тужилац, послје развода брака доприноси за њено издржавање.“

Образложење

Тужилац С. Д. син М. и тужена С. Д. рођена Б., кћерка М. су бивши брачни другови, чији је брак разведен правоснажном дјелимичном пресудом Основног суда у Г. број П-279/200 од 08.11.2000. године.

Првостепеном пресудом Основног суда Г. број П-279/2000 од 04.09.2002. године обавезан је тужилац да за издржавање тужене мјесечно плаћа по 200,00 КМ и то најкасније до 10-ог у мјесецу почев од дана пресуђења 04.09.2002. године, па у будуће, под пријетњом извршења (став 1. изреке); одлучено је да свака странка сноси своје трошкове (став 2.); тужена је одбијена с вишком тужбеног захтјева (став 3.).

Другостепеном пресудом Окружног суда у Б. Л. број Гж-2449/02 од 27.04.2004. године жалба тужиоца је одбијена, а жалба тужене уважена и првостепена пресуда преиначена тако што је тужилац обавезан да на име супружанског издржавања тужене плаћа мјесечно „по 118 Еура у противвриједности КМ према званичном средњем курсу на дан исплате, умјесто 200,00 КМ и то почев од 17.10.2000. године па у будуће, док за то постоје законски услови, у року од 15 дана под пријетњом извршења“ (став 1. изреке); одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка (став 2.).

Тужилац је изјавио ревизију против другостепене пресуде због погрешне примјене материјалног права с приједлогом да се та пресуда преиначи тако што би захтјев тужене за издржавање био одбијен или да се укине и предмет врати другом вијећу друстепеног суда на поновно суђење.

Одговор на ревизију није поднесен.

Републичко тужилаштво се није изјаснило о ревизији у смислу члана 390. став 3. Закона о парничном поступку који је био на снази у вријеме доношења првостепене пресуде („Службени лист СФРЈ“, број 4/77 до 35/91 и „Службени гласник Р. С., број 17/93 до 32/94), у вези са члановима 456. став 1. и 461. Закона о парничном поступку који је сада на снази („Службени гласник Р. С.“, број 58/03, 85/03 и 74/05, у даљем тексту: важећи ЗПП).

Ревизија је основана.

Предмет спора је захтјев тужене за плаћање супружанског издржавања.

Према чињеничним утврђењима првостепеног суда тужилац је рођен 1939. године. Брак с туженом закључио је 1958. године У току брака парничне странке су стекле двоје, сада пунољетне дјеце. Тужиочево здравље је у великој мјери нарушено о чему је доставио медицинску

документацију у оригиналу и овјереном преводу у списе. Према потврди о инвалидности издатој 03.05.1996. године у М., степен његове инвалидности износи 90%. Дана 30.11.1995. године на Хирушком одјељењу Опште болнице у М. одстрањен му је оперативним путем рак плућа у десном плућном крилу. Према љекарском увјерењу од 07.02.2002. године које је потписао Dr. Med E. S., љекар опште медицине, В. Str.7 81379 М., тужилац, настањен у „81379 М. К. 5“ налази се на сталном лијечењу због „З.н. апоплектични инсулт, З.н. бронхијалног карцинома, хипертоније и WS- синдрома.“ Привременим љекарским налазом Одјела за неурохирургију и за клиничку неуропсихологију Универзитетске клинике Krankenhaus Muenchen Bogenhausen, М. код тужиоца је дијагностикован „Sindrom Loge de G.у on“ - лијево, послје лијечења од 27.10.1999. године до 03.11.1999. године. У почетном љекарском налазу Болнице München Bodenhau тужиоцу је постављена дијагноза „Кортикални инфаркт лијеве хемисфере; З.Н лобектомија бронхијални Ка; тровање никотином“ послје лијечења од 03.12.1999. године до 22.12.1999. године. Према љекарском увјерењу од 29.01.2001. године које је потписао Dr. S. R., специјалиста за психијатрију и психотерапију, 82.110 G., тужилац је зависан од туђе помоћи „пошто сам није у стању да обави свакодневне послове у домаћинству“. Од јануара до априла 2002. године лијечио се је због хроничног обољења кичме (увјерење од 25.04.2002. године које је потписао Dr. M. D. L., специјалиста за ортопедију). Тужилац борави у Њ., а повремено долази у Градишу. Остварује инвалидску пензију у Њ. од 1.529,91 ДЕМ док других прихода нема. Од имовине има кућу и дворишну зграду у Г., које је стекао с туженом за вријеме трајања брака. У току је поступак за подјелу те имовине.

Тужена је рођена 1938. године. По основу радног односа остварила је право на старосну пензију, која је у јануару 2002. године износила 91,50 КМ, (према рјешењу Фонда за пензијско и инвалидско осигурање-Филијала Б. Ј. број 0001028463672 од 01.10.2002. године, које је накнадно доставила, одређена јој је старосна пензија у мјесечним износима и то од 01.10.2002. године-112,51 КМ, од 01.01.2003. године-110,84 КМ и од 01.01.2004. године и даље -109,29 КМ, с тим да ће се исплата по том рјешењу вршити од 1. октобра 2002. године). Здравље тужене је у знатној мјери нарушено, о чему је и она доставила обимну медицинску документацију у списе. На основу те документације и непосредног запажања (јер је била њен пацијент) саслушана је као вјештак-љекар Др. Ј. П., неуропсихијатер, на околност здравственог стања тужене. Према вјештачком налазу и мишљењу тужена се лијечи у неуропсихијатријској амбуланти од 1979. године. Њене тегобе израженије су од 1997. године од када се чешће јавља на лијечење и када почињу код ње тегобе са лумбосакралним (крстачним) дијелом кичме, као и психичке тегобе (нересположење, несаница, губитак воље за рад и комуникацију, и уопште-пад вољно-нагонских динамизама). Конфликтне ситуације с мужем су још више потенцирале њене тегобе, па је дошло до предшлогног стања, али је накнадно отклоњена сумња на крварење у мозгу. Тужена је и даље под терапијом антидепресива, анксиолитика (лијекова који смањују унутрашњу напетост и омогућавају рационалније понашање) те лијекова за стабилизацију неуровегативног система (нерава који утичу на рад унутрашњих органа). Тегобе тужене још више погоршава процес артеросклерозе мозга тако да се може очекивати да ће њено лијечење „потрајати дуже времена“. Према љекарском налазу и мишљењу, тужена није способна за запошљавање. Она борави код сина Д., са његовом петочланом породицом (супругом и троје дјеце) у дворишној згради, а користи и дио главне зграде, у Г.. У одговору на жалбу тужена је навела да „она мора помоћи сину и снахи, али зато и они помажу њој у свему и тако некако заједнички преживљавају“. Тужилац, према наводима истог одговора, и сада држи закључану главну кућу сем једне просторије у којој она може да преспава.

Првостепени суд је на основу овако утврђеног чињеничног стања закључио да су испуњени услови за издржавање брачног друга из члана 239. Породичног закона ("Службени лист СРБиХ", бр.21/79 и 44/89, у даљем тексту: ПЗ СРБиХ). Имајући у виду одредбе члана 251. став 1. и 3. истог закона, тај суд одредио је издржавање у износу од 200,00 КМ мјесечно почев од доношења првостепене пресуде 04.09.2002. године, па док за то постоје законски разлози. Нису, према схватању истог суда, били испуњени услови да се издржавање не досуди, с обзиром на одредбу члана 241. ПЗ СРБиХ.

Другостепени суд је прихватио утврђено чињенично стање, а у основи и правно схватање првостепеног суда. Висину издржавања (118 Евра мјесечно) одредио је у проценту од 15% од тужиоцеве инвалидске пензије, сходно одредби члана 256-а. ПЗ СРБиХ, изразивши тај однос у

важећем средству плаћања у Њемачкој (по курсу 1,95 ДЕМ = 1 Евро), с тим да обавеза плаћања издржавања тече од дана постављеног захтјева 17.10.2000. године.

Схватање нижестепених судова нису, по оцјени овог суда, правилна.

Главна расправа пред првостепеним судом закључена је 04.09.2002. године, кад је донесена и првостепена пресуда. Тог дана ступио је на снагу Породични закон („Службени гласник Р. С.“, број 54/02, у даљем тексту: ПЗ РС), па је за разрјешење спора између парничних странака о издржавању требало примјенити одредбе тог закона (члан 291. у вези са чланом 297. ПЗ РС).

Чланом 241. ПЗ РС (који одговара члану 239. ПЗ СРБиХ) прописано је да брачни супружник који нема довољно средства за живот, или их не може остварити из своје имовине, а неспособан је за рад или се не може запослити има право на издржавање од свог брачног супружника сразмјерно његовим могућностима.

Пензија коју прима тужена, посматрана сама за себе, ван сваке сумње није довољна за њен живот. Прихватљив је и закључак нижестепених судова да се она, с обзиром на своју животну доб и здравствено стање више не може запослити.

Тужена је током трајања брака с тужиоцем заједнички с њим стекла кућу и дворишну зграду, поводом којих некретнина се води поступак за диобу. У дворишној згради живи син парничних странака, Добрица са својом породицом – супругом и троје дјеце. Члан те породице је и тужена. Она својим радом у њиховом домаћинству помаже сина и снаху у свакодневним кућним пословима, око одржавања домаћинства, бриге о дјечи и слично, што је и сама на извјестан начин признала у одговору на жалбу против првостепене пресуде. Иако се не може запослити, тужена није сасвим неспособна за рад-бар не на онај свакодневни, у породичном домаћинству. За узврат, син и снаха јој обезбјеђују основне услове за живот. На тај начин тужена није издржавано лице, јер својим радом у синовљевој породици обезбјеђује себи најнеопходније животне потребе. То је могуће да оствари захваљујући своме раду, али и својој имовини коју је стекла заједно с тужиоцем током брака и у којој борави заједно са сином и његовом породицом. Ако се уз то има у виду чињеница да тужена остварује старосну пензију, да је здравствено осигурана, произилази да она ипак може из своје имовине и својим личним радом обезбиједити довољно средстава за живот. Није, према томе, основан њен захтјев у смислу члана 241. ПЗ РС, да јој се досуди супружанско издржавање.

Тужилац је доставио у списе Потврду Реферата за социјалну заштиту Покрајинског града М. од 25.01.2001. године из које произилази да би висина социјалне помоћи за трошкове његовог издржавања и потреба свакодневног живота износила 1.210,69 ДЕМ, што је само за 319,22 ДЕМ веће од његових примања (инвалидска пензија тужиоца износи 1.529,91 ДЕМ). Тужилац борави у М., Савезна Р. Њ. а његово здравствено стање тешко је и трајно нарушено. Ове околности упућују на закључак да је тужилац због боравка у другој држави и издатака око лијечења и трајне инвалидности (љекарских прегледа, набавке лијекова, обезбјеђења одговарајуће исхране и др.) изложен и додатним трошковима. Он, стога, по оцјени овога суда није у могућности да у смислу члана 241. ПЗ РС допринеси за издржавање тужене. Тим поводом потребно је указати на неприхватљив став другостепеног суда да тужилац „као пензионер... може да живи у Р. С. гдје има кућу и гдје ... су трошкови живота мањи“ пошто је „у Њ. ... живот пуно скупљи“. Право је сваког одраслог грађанина Р. С., па и тужиоца да сам одређује мјесто свог пребивалишта, односно боравишта.

У осталом дијелу који није побијан ревизијом (став 2. изреке другостепене пресуде и ставови 2. и 3. изреке првостепене пресуде) нижестепене пресуде остају неизмјењене.

Нижестепени судови су, с обзиром на напријед речено правилно утврдили чињенично стање, али су погрешно примјенили материјално право кад су удовољили захтјеву тужене за супружанским издржавањем. Пошто побијане пресуде немају других недостатака, ревизија тужиоца је уважена другостепена пресуда преиначена и одлучено као у изреци на основу члана 250. став 1. у вези са чланом 456. став 2. важећег ЗПП.

Предсједник вијећа
Петар Бајић

За тачност отправка овјерава
Руководилац судске писарне
Амила Подрашчић